

โลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์*

The Global Governance of Organic Agricultural Standards

ไพลิน กิตติเสรีชัย**

Pailin Kittisereechai

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อคลี่คลายให้เห็นกระบวนการโลกาภิบาลในประเด็นเรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยส่วนแรกจะเป็นการอธิบายกระบวนการโลกาภิบาลโดยทั่วไปก่อน แล้วหลังจากนั้นจะนำกรอบดังกล่าวมาอธิบายกระบวนการโลกาภิบาลเกษตรอินทรีย์ที่มีตัวแสดงหลัก คือ สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ

* บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง “โลกาภิบาลมาตรฐานอาหาร: กรณีศึกษา มาตรฐานข้าวไทย” ภายใต้การกำกับดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สมบูรณ์ โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

This article is based on part of my Ph.D. dissertation, ‘The Global Governance of Food Standards: A Case Study of the Standards of Thai rice’, written under the supervision of Associate Professor Vira Somboon. This dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Political Science, Chulalongkorn University.

** นิสิตปริญญาเอก สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Ph.D. candidate at the Department of International Relations, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University and Assistant Professor at Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Contact info: fsocplkc@ku.ac.th

หรือ ไอโอฟม (International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM) ซึ่งเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐอันสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการโลกาภิบาลในปัจจุบันที่รัฐไม่ได้เป็นตัวแสดงหลักแต่เพียงหนึ่งเดียวอีกต่อไป เนื้อหาในส่วนที่สองที่ว่าด้วยกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะแบ่งเป็นสามหัวข้อย่อย โดยหัวข้อแรกจะอธิบายถึงการก่อร่างองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ก่อนที่จะมีการสร้างมาตรฐานอย่างเป็นทางการ ในหัวข้อที่สองจะแสดงให้เห็นถึงการก่อตัวของกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยอธิบายถึงบทบาทของไอโอฟมที่ทำงานร่วมกับตัวแสดงอื่น ๆ ในการจัดการความรู้ พัฒนาระบบมาตรฐาน สร้างและเผยแพร่ข้อเสนอแนะ และทำให้องค์ความรู้ดังกล่าวมีความเป็นสถาบัน และในที่สุดท้ายจะเป็นการอธิบายการทำงานของกระบวนการโลกาภิบาลท่ามกลางมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย ตลอดจนชี้ให้เห็นว่ากระบวนการโลกาภิบาลยังคงทำงานไปอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าโลกาภิบาลในเรื่องนั้น ๆ จะเกิดขึ้นแล้วก็ตาม

คำสำคัญ : โลกาภิบาล, มาตรฐาน, เกษตรอินทรีย์, ไอโอฟม, ชุมชนองค์ความรู้

Abstract

This article aims to unravel the topic of the global governance process of organic agricultural standards. It begins with an explanation of the global governance process in general and the framework derived from this part will be used in the second part when the author elaborates more on the global governance process of organic agricultural standards. The International Federation of Organic Agriculture Movements or IFOAM, a non-state actor, has played a crucial role in the process and this shows that states are no longer the sole important actor in the process of global governance. The second part is further divided into three sub-topics. The first one touches upon the creation of body of knowledge

in the field of organic agriculture prior to the existence of the global governance. The second one discusses the process that leads to the formation of the global governance of organic agricultural standards by emphasizing on the role of IFOAM and its collaboration with other actors in managing knowledge, developing norms, formulating and promulgating recommendations and institutionalizing ideas. The last sub-topic explains how the global governance of organic agricultural standards works amidst several diverse standards. In addition, this part also points out the continual role of the global governance process even after the formation of the global governance.

Keyword : global governance, standard, organic agriculture, IFOAM, epistemic community

บทนำ

ในปัจจุบันประเด็นเรื่อง ‘เกษตรยั่งยืน’ (sustainable agriculture) ได้กลายมาเป็นหนึ่งในห้าประเด็นที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติให้ความสำคัญมากที่สุด (FAO, 2013: online) และจากการสำรวจของสถาบันวิจัยเกษตรอินทรีย์ (FiBL)¹ พบว่าในปี ค.ศ. 2016 มีประเทศทั้งหมด 87 ประเทศทั่วโลกที่มีกฎหมายมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เป็นของตนเอง และอีก 17 ประเทศ อยู่ในการร่างมาตรฐานดังกล่าว (Willer & Lernoud, 2017: 150) ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ สอดคล้องกับการเติบโตของเกษตรอินทรีย์ที่มากขึ้นในทุกปี จากข้อมูลของสถาบันวิจัยฯ พบว่า

¹ FiBL มาจากคำเต็มในภาษาเยอรมันคือ *Forschungsinstitut für biologischen Landbau* ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า ‘The Research Institute of Organic Agriculture’ หรือสถาบันวิจัยเกษตรอินทรีย์นั่นเอง โดย FiBL เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ ข้อมูลเพิ่มเติม ดู <http://www.fibl.org/en/homepage.html>

จนถึงปี ค.ศ. 2016 โลกนี้มีพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์อยู่เกือบ 60 ล้านเฮกตาร์² ใน 179 ประเทศ และมูลค่าการซื้อขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกมีสูงกว่า 80,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (FiBL, 2017) ฉะนั้นแล้ว เมื่อกิจกรรมใด ๆ ก็ตามมีการกระทำข้ามเขตแดนในลักษณะที่รัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถกำกับดูแลและควบคุมกิจกรรมเหล่านั้นได้อย่างเบ็ดเสร็จ กระบวนการกำกับดูแลหรือที่เราเรียกกันว่า 'โลกาภิบาล' (global governance) จึงมีความจำเป็น บทความขึ้นนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อคลี่คลายให้เห็นกระบวนการโลกาภิบาลในประเด็นเรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ว่ากระบวนการดังกล่าวมีการทำงานอย่างไร และมีตัวแสดงที่สำคัญคือใคร โดยจะเริ่มจากการอธิบายกระบวนการโลกาภิบาลโดยทั่วไปก่อน แล้วหลังจากนั้นจะนำกรอบดังกล่าวมาอธิบายกระบวนการโลกาภิบาลเกษตรอินทรีย์ที่มีตัวแสดงหลัก คือ สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ หรือไอโอฟม (International Federation of Organic Agriculture Movements - IFOAM) ซึ่งเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ อันสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการโลกาภิบาลในปัจจุบันที่รัฐไม่ได้เป็นตัวแสดงหลักแต่เพียงหนึ่งเดียวอีกต่อไป โดยในส่วนของกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จะแบ่งเป็นสามส่วน ส่วนแรกจะอธิบายถึงการก่อร่างองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ก่อนที่จะมีการสร้างมาตรฐานอย่างเป็นทางการ ในส่วนที่สองจะแสดงให้เห็นถึงการก่อตัวของกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยแสดงให้เห็นถึงบทบาทขององค์กรภาคเอกชนที่สำคัญอย่างสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ ซึ่งเนื้อหาในส่วนต่อไปของบทความขึ้นนี้ผู้เขียนจะเรียกแทนองค์กรว่า 'ไอโอฟม' ตามชื่อสากลที่คนรู้จักและให้การยอมรับโดยทั่วไป และในส่วนสุดท้าย จะเป็นการอธิบายการทำงานของโลกาภิบาลท่ามกลางมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย และจะชี้ให้เห็นว่ากระบวนการโลกาภิบาลยังคงทำงานไปอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าโลกาภิบาลในเรื่องนั้น ๆ จะเกิดขึ้นแล้วก็ตาม โดยบทความขึ้นนี้เน้นการหาข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นหลัก โดยเอกสารที่ใช้ประกอบไปด้วยหนังสือ วารสาร และเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

² 1 เฮกตาร์ = 10,000 ตารางเมตร

กระบวนการโลกาภิบาล

ไวส์และฐากูร (Weiss & Thakur, 2014, 496-501) ได้อธิบายกระบวนการโลกาภิบาลผ่านบทบาทของสหประชาชาติในการสร้างสถาบันระหว่างประเทศเพื่อกำกับดูแลปัญหาและความท้าทายที่ข้ามพรมแดนในศตวรรษที่ 21 ว่าประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดการความรู้ (managing knowledge) การพัฒนาบรรทัดฐาน (developing norms) การสร้างและเผยแพร่ข้อเสนอแนะ (formulating and promulgating recommendations) และการทำให้องค์ความรู้และความคิดดังกล่าวมีความเป็นสถาบัน (institutionalizing ideas)

การจัดการความรู้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญเนื่องจากเป็นขั้นตอนในการระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วทำให้รัฐและตัวแสดงต่าง ๆ ยอมรับร่วมกันถึงการมีอยู่จริงของปัญหาดังกล่าว จากนั้น ต้องรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับธรรมชาติของปัญหาเพื่อเข้าใจสาเหตุและสามารถอธิบายถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้เมื่อผ่านการระบุและวิเคราะห์ปัญหาแล้ว ขั้นตอนมา คือ การพัฒนาบรรทัดฐาน ในขั้นตอนนี้สหประชาชาติสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับบรรทัดฐานเพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมแบบใหม่ โดยมากจะกระทำผ่านการประชุมระหว่างประเทศและคณะกรรมการดำเนินงาน เนื่องจากมนุษย์เป็นตัวแสดงทางสังคม เพราะฉะนั้นบรรทัดฐานจึงมีความสำคัญในการทำงานและดำรงอยู่ของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงสามารถถูกพิจารณาผ่านมุมมองของบรรทัดฐาน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกสองคน หรือความสัมพันธ์ในหมู่ผู้นำชาติต่าง ๆ เมื่อมีการรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้จนทำให้ปัญหานั้น ๆ ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญเร่งด่วนในประชาคมที่กำหนดนโยบายระหว่างประเทศ จนถึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างและเผยแพร่บรรทัดฐานใหม่ ตลอดจนทำให้บรรทัดฐานนั้น ๆ มีความเป็นสถาบันเพื่อความยั่งยืนของตัวบรรทัดฐานดังกล่าว

เมื่อบรรทัดฐานเริ่มเปลี่ยนแปลงและถูกเผยแพร่ออกไปเป็นวงกว้าง ขั้นตอนต่อไปก็คือ การดูความเป็นไปได้ว่ารัฐบาล ประชาชน ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างไรบ้าง ความสามารถของสหประชาชาติในการจัดการประชุม หรือเชิญตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ มาร่วมประชุมกันได้ถือเป็น

โอกาสในการให้คำแนะนำเชิงนโยบาย ตลอดจนการจัดการด้านสถาบันที่เกิดขึ้นจากการระบุและวิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาบรรทัดฐานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของรัฐต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการ เครื่องมือทางนโยบายที่รัฐต่าง ๆ เลื่อนนำมาใช้ ในกระบวนการสร้างข้อแนะนำของสหประชาชาตินั้น ตัวแสดงหนึ่งที่มีความสำคัญคือ ‘กลุ่มประชาสังคม’ (civil society) โดยกลุ่มประชาสังคมหรืออย่างน้อยคือ องค์กรนอกภาครัฐ (NGOs – non-governmental organizations) เริ่มมีบทบาทตั้งแต่มีการลงนามกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) โดยในมาตราที่ 71 บทที่ 10 ที่เกี่ยวข้องคณะมนตรีด้านเศรษฐกิจและสังคม (The Economic and Social Council) โดยคณะมนตรีฯ สามารถขอคำปรึกษาหรือรับฟังความคิดเห็นจากองค์กรนอกภาครัฐที่เชี่ยวชาญในประเด็นนั้น ๆ (United Nations, 1945: 13) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ NGOs ไม่ค่อยมีบทบาทมากนักในช่วงสงครามเย็น เนื่องจากรัฐ โดยเฉพาะในค่ายสังคมนิยม และประเทศโลกที่สามอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของภาคประชาสังคม และหลายครั้งมองว่ากลุ่มนอกภาครัฐเหล่านี้เป็นภัยคุกคามต่ออธิปไตยและความมั่นคงของรัฐ แต่ในศตวรรษที่ 21 เมื่อบริบทเปลี่ยนแปลงไป ‘เสียง’ จากภาคประชาสังคมเริ่มมีมากขึ้น และดังมาจากหลายๆ ที่ จนทำให้ไม่สามารถเพิกเฉยได้อย่างง่ายดายอีกต่อไป³

³ เหตุการณ์สำคัญเหตุการณ์หนึ่งที่สะท้อนว่าสหประชาชาติให้ความสำคัญกับภาคประชาสังคมอย่างจริงจัง เกิดขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2003 เมื่อนายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติในขณะนั้นได้จัดตั้งคณะผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูงว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสหประชาชาติและประชาสังคม (Eminent Persons on United Nations Relations with Civil Society) โดยมีอดีตประธานาธิบดีของบราซิล นายเฟร์นันโด เอ็นริเก การ์โดโซ ทำหน้าที่เป็นประธาน และคณะผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวได้จัดทำรายงาน *‘We the Peoples’: Civil Society, the UN and Global Governance* ออกมาในปี ค.ศ. 2004 รายงานฉบับนี้มีจุดเริ่มต้นที่ชัดเจนว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว โดยประเด็นที่คณะผู้ทรงคุณวุฒิสันใจเป็นพิเศษก็คือ การขาดดุลทางประชาธิปไตยในกระบวนการโลกาภิวัตน์ การเติบโตขึ้นทางด้านศักยภาพและอิทธิพลของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ และอำนาจที่มากขึ้นของความเห็นสาธารณะในระดับโลก สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม ดู United Nations General Assembly, **We the Peoples: Civil Society, the UN and Global Governance**, June 11, 2004 Report of the Panel of Eminent Persons on UN-Civil Society Relationships, UN document A/58/817.

ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการโลกาภิวัตน์ก็คือ การทำให้ความคิดมีความเป็นสถาบัน (institutionalizing ideas) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การทำให้ความคิดกลายมาเป็นบรรทัดฐาน วัฒนธรรม หรือแนวปฏิบัติขององค์กร สังคม ในกรณีนี้ก็คือสังคมโลก จากการทำงานของสหประชาชาติที่ผ่านมา การแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ มีสถาบันหลายสถาบันเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อสามารถครอบคลุมการแก้ไขปัญหาได้ในทุกมิติ องค์กรระหว่างประเทศสามารถทำให้การร่วมมือในภารกิจต่าง ๆ ย่างขึ้น สะดวกขึ้นโดยการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ลดต้นทุนในการบริหารจัดการ ให้แรงจูงใจ ในการที่จะยอมประนีประนอม ตลอดจนสร้างกลไกในการแก้ไขความขัดแย้ง และตกลงกันในเรื่องกระบวนการตัดสินใจ สถาบันสามารถทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหา ย่างขึ้นแม้ว่าจะไม่ได้มีอำนาจในเชิงบังคับแต่อย่างใด โดยจอห์น รัจจี ได้อธิบายว่า ระบอบระหว่างประเทศ (international regime) ถูกให้คำจำกัดความว่า เป็นสถาบัน ทางสังคมที่มีอิทธิพลในการก่อร่างความคิดหวังของแต่ละตัวแสดง และทำให้เกิด กรอบความเข้าใจร่วมกันของความหมายในระดับระหว่างประเทศ (intersubjective framework of meaning) เหมือนกับสื่อสารโดยใช้ ‘ภาษาเดียวกัน’ (Ruggie, 1982: 380) เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วจึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการกำหนดนโยบายของ รัฐนั้นได้ถูก ‘ทำให้เป็นนานาชาติ’ (internationalized) และ ‘ทำให้เป็นโลก’ (globalized) กล่าวคือ รัฐได้รับอิทธิพลของความคิด หรือวิธีคิดที่ถูกทำให้เป็นสถาบันในระดับโลก ดังกล่าว อันส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ

อย่างไรก็ดี ปัญหาในเรื่องการกระทำร่วมกัน (collective action) ก็ยังไม่ได้หายไป ภาวะโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในเชิงปฏิบัติ มากขึ้น แต่ก็ทำให้เกิดความซับซ้อนและโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งที่มากขึ้น เช่นเดียวกัน ในข้อสรุปของไวส์และฐาตุร เขาได้เสนอว่า บทบาทหน้าที่ที่สำคัญ ของสถาบันก็คือ สามารถช่วยลดช่องว่างทางด้านความรู้ บรรทัดฐาน และนโยบาย แม้ว่าสถาบันจะสามารถลดช่องว่างระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ในบางเรื่องได้ แต่อาจจะทำให้ ช่องว่างในเรื่องอื่นปรากฏขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีอุดช่องว่างดังกล่าวต่อไป และเมื่อองค์ความรู้ชุดใหม่ได้เกิดขึ้น และบรรทัดฐานใหม่ได้ถูกเผยแพร่และนำไปปฏิบัติ

ตลอดจนนโยบายได้ถูกกำหนดขึ้นแล้ว สถาบันที่มีอยู่จึงสามารถทำหน้าที่กำกับดูแลและตรวจสอบ แต่ในกรณีที่ปัญหาที่เกิดขึ้นแตกต่างจากปัญหาอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญประชาคมระหว่างประเทศก็จะทำการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศใหม่ขึ้นมา หรือแยกออกมาจากองค์การเดิม เช่น การตั้งโครงการเอดส์แห่งสหประชาชาติ (The Joint United Nations Programme on HIV and AIDS - UNAIDS) ในปี ค.ศ. 1996 เป็นต้น (Weiss and Thakur, 2014: 501)

ถึงแม้ว่าทุกระบวนการไม่ว่าจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ การเผยแพร่บรรทัดฐาน การจัดทำนโยบายที่สอดคล้อง ตลอดจนการทำให้ความคิดและความร่วมมือกลายเป็นสถาบันจะมีความสมบูรณ์ ปัญหาหนึ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากก็คือ การที่มีปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนที่ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน มีการโง่การละเมิดเกิดขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ในทุก ๆ สังคมจึงจำเป็นต้องมีกลไกที่คอยตรวจจับผู้ละเมิด คนที่กระทำผิดกฎหมาย เพื่อนำมาพิพากษาและลงโทษเพื่อเป็นการป้องปรามผู้ที่คิดจะละเมิดหรือโง่ในอนาคต ฉะนั้นสิ่งที่สหประชาชาติยังขาดไปก็คือ วิธีการและกระบวนการในการบังคับการปฏิบัติตามบรรทัดฐานและกฎหมายระหว่างประเทศนั่นเอง (Weiss and Thakur, 2014: 501)

การอธิบายบทบาทของสหประชาชาติต่อการเกิดขึ้นของโลกาภิวัตน์ข้างต้น ผู้เขียนเพียงต้องการอธิบายให้เห็นกระบวนการโลกาภิวัตน์ในแต่ละขั้นตอนเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงแล้ว แม้ว่าการบวนการโลกาภิวัตน์ในหลายประเด็นจะเกิดขึ้นจากการผลักดันของระบบของสหประชาชาติ และรัฐบาลของรัฐต่าง ๆ เป็นหลัก แต่นั่นไม่ได้สะท้อนปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดย เจมส์ โรเซนอ (James Rosenau) นักวิชาการผู้บุกเบิกการศึกษาเรื่องโลกาภิวัตน์ได้เสนอว่า การวิเคราะห์โลกาภิวัตน์นั้นจำเป็นต้องศึกษาระบบของกฎเกณฑ์ในทุกระดับของกิจกรรมของคน ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงองค์การระหว่างประเทศโดยการบรรลุเป้าหมายที่ผ่านกระบวนการควบคุมนั้นส่งผลกระทบในระดับที่ข้ามชาติ ข้ามเขตแดน (Rosenau, 1995: 13) การที่โรเซนอเสนอเช่นนี้ทำให้นักวิชาการของเขาถูกเรียกว่าเป็น ‘สังคมวิทยาชีวิตระดับโลก’ (sociology of global life) งานเขียนของเขา

ได้แสดงให้เห็นถึงหลักการพื้นฐานสองประการในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระดับโลก โดยหลักการข้อแรกก็คือ การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของโลกจะต้องออกจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบดั้งเดิม กล่าวคือ การรับรู้การศึกษาระเบียบโลกต้องเป็นไปอย่างครอบคลุม (holistic way) การวิเคราะห์ต้องเป็นไปอย่างรุ่มรวยและมีพลวัต และหลักการข้อที่สองที่เขาสอนก็คือ การเปลี่ยนแปลงของโลกไม่ได้มีทิศทางเดียว แต่มันเป็นการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายทิศทาง และหลายครั้งก็ขัดแย้งกันเอง ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการกับการแตกกระจาย (integrating/fragmenting) การทำให้เป็นโลกกับทำให้เป็นท้องถิ่น (globalizing/localizing) การดำเนินไปแบบสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกับแบบขัดแย้ง (cohesive/conflictual) ฉะนั้นแล้ว อำนาจที่อยู่ในกระบวนการโลกาภิวัตน์มาจากหลายทิศทาง หลายระดับ และมีพลวัตเคลื่อนย้ายได้เสมอ และระบบที่ยึดติดอยู่กับหลักเขตแดนอย่างเวสต์ฟาเลีย ก็เป็นเพียงระบบหนึ่งในกระบวนการโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน (Hewson and Sinclair, 1999: 7)

ในบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนจะใช้กรอบกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ได้กล่าวไปเพื่อนำมาพิจารณากระบวนการโลกาภิวัตน์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ประเด็นหนึ่งที่กระบวนการโลกาภิวัตน์มาตรฐานอินทรีย์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนก็คือ จุดเริ่มต้นของการก่อร่างองค์ความรู้ การสร้างและเผยแพร่บรรทัดฐานใหม่ๆ การเข้าไปมีอิทธิพลต่อนโยบาย และการทำให้ความคิดเป็นสถาบันนั้น ไม่จำเป็นต้องมาจากตัวแสดงที่เป็นรัฐ และในการถกเถียงขับเคลื่อนกระบวนการโลกาภิวัตน์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จะเห็นได้ชัดเจนว่าองค์กรนอกภาครัฐมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และรัฐ องค์กรของรัฐจำเป็นต้องพึ่งพาเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรภาคเอกชนเหล่านี้ ในขณะเดียวกัน องค์กรนอกภาครัฐก็ยังเล็งเห็นความสำคัญของรัฐ และองค์กรระหว่างประเทศที่สมาชิกเป็นรัฐ โดยเฉพาะองค์กรภายใต้การกำกับดูแลของสหประชาชาติในการขับเคลื่อนกิจกรรม การสร้างและเผยแพร่บรรทัดฐาน และการทำให้องค์ความรู้บรรทัดฐานเหล่านั้นมีความเป็นสถาบัน ดังนั้น ในส่วนต่อไปจะเป็นการอธิบายถึงกระบวนการโลกาภิวัตน์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยเริ่มจากการก่อร่างองค์ความรู้ใหม่ก่อนที่จะเกิดการสร้างมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นทางการ

กระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

1. ชุมชนองค์ความรู้เกษตรอินทรีย์

ก่อนที่จะไปถึงขั้นตอนการก่อตัวของโลกาภิบาลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง องค์ความรู้เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นที่จะชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ระบุลงไปถึงรายละเอียดของปัญหาวา่เกิดขึ้นอย่างไร ดำเนินมาอย่างไร กระทบใคร และจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร ซึ่งการที่จะทำเช่นนั้นได้ก็ต้องให้แน่ใจว่าชุมชนระหว่างประเทศมีองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน องค์ความรู้เกษตรอินทรีย์ก็มีจุดเริ่มต้นมาจากสิ่งที่เรียกว่า ‘ชุมชนองค์ความรู้’ (epistemic community) ซึ่งหมายถึงเครือข่ายของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับในความเชี่ยวชาญในด้านหนึ่ง ๆ เพียงพอที่จะสามารถให้คำแนะนำนโยบายในประเด็นที่เกี่ยวข้อง แม้ว่า ‘ชุมชนองค์ความรู้’ จะประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มาจากหลายสาขา แต่สมาชิกในชุมชนต้องมีคุณสมบัติร่วมกัน 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือมีความเชื่อในเชิงบรรทัดฐานและยึดหลักการบางอย่างร่วมกัน อันจะเป็นตรรกะเชิงคุณค่าที่กำหนดรูปแบบพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน ประการที่สอง มีความเชื่อในเชิงเหตุและผลร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากการวิเคราะห์การกระทำที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในเรื่องหนึ่ง ๆ และความเชื่อในเชิงเหตุผลดังกล่าวยังเป็นพื้นฐานในการอธิบายถึงความเชื่อมโยงระหว่างการกระทำเชิงนโยบายกับผลลัพธ์อันเป็นที่น่าปรารถนา ประการที่สาม มีเกณฑ์การวัดความถูกต้อง (notion of validity) ร่วมกัน อันจะใช้เป็นเกณฑ์ในการชี้แนะและตรวจสอบความถูกต้องขององค์ความรู้ในด้านนั้น ๆ และประการสุดท้าย คือการมีแผนนโยบายร่วมกัน (common policy enterprise) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันต่อชุดของปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความเชี่ยวชาญของสมาชิกในชุมชนองค์ความรู้ และคาดหมายได้ว่าแนวทางดังกล่าวจะนำไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นของคนทั่วไป (Haas, 1992: 3)

คำว่า ‘เกษตรอินทรีย์’ ที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้ เป็นการรวมกันของความคิดที่หลากหลายโดยมีที่มาจากประเทศที่ใช้ภาษาเยอรมันและภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก โดยชุดความคิดเหล่านี้เริ่มต้นขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 ในรูปแบบของความรู้

ทางด้านการเกษตรที่เน้นไปทางชีววิทยา วิสัยทัศน์ของขบวนการปฏิรูปและการให้ความสนใจกับระบบฟาร์มในตะวันออกไกลที่ถูกมองว่าประสบความสำเร็จมายาวนาน ในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวสองขบวนการในสองทวีป ได้แก่ กลุ่มที่ใช้ชื่อว่า 'Life Reform' ซึ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่อยู่ในประเทศเยอรมนี และสวิตเซอร์แลนด์ และอีกขบวนการหนึ่งคือ 'Food Reform' ที่เคลื่อนไหวอยู่ในสหรัฐอเมริกา แต่ทั้งสองกลุ่มมีจุดยืนร่วมกัน ก็คือต่อต้านการทำให้เป็นอุตสาหกรรม (industrialization) การทำให้เป็นเมือง (urbanization) และการครอบงำของเทคโนโลยีในโลกสมัยใหม่ อีกนัยหนึ่งก็คือ สนับสนุนวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ เช่น การกินอาหารมังสวิรัต การใช้ยาที่ได้มาจากธรรมชาติแทนสารสังเคราะห์ และการกลับไปสู่วงจรธรรมชาติ ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดำรงรักษาวัฒนธรรม และการปฏิรูปการศึกษา ขบวนการนี้ประกอบไปด้วยหลาย ๆ องค์การที่ตั้งขึ้นมาทั้งที่ยังคงอยู่และปิดตัวลงไปแล้ว ขบวนการเหล่านี้ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความคิดของพวกเขา เช่น การบรรยายที่เปิดให้กับสาธารณชนเข้าฟัง และการตีพิมพ์งานเขียนลงในวารสารที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังมีร้านอาหารมังสวิรัต บ้านพักคนชราที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ การเคลื่อนไหวตรงนี้เป็นผลมาจากลักษณะนิสัยและการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากของคนอันเป็นผลมาจากสังคมที่เปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น การบริโภคอาหารแปรรูป ซึ่งอุดมไปด้วยโปรตีนและไขมัน แต่ขาดใยอาหารที่สำคัญต่อร่างกาย เป็นต้น (Vogt, 2007: 12-13)

ในช่วงเวลาระหว่างสงครามโลกทั้งสองครั้ง การเกษตรแบบสมัยใหม่ที่เน้นการใช้สารเคมีและเทคโนโลยีต้องเผชิญกับปัญหานานัปการ เช่น ดินเสื่อมสภาพ คุณภาพอาหารที่ตกต่ำ และการฟุ้งร่อนของปรมาณูและชีวิตทางสังคม ตัวอย่างเช่น ในประเทศเยอรมนีที่ประสบปัญหาผลผลิตตกต่ำอย่างรุนแรงแม้ว่าจะมีการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มแร่ธาตุให้ดินอย่างแพร่หลาย จากการศึกษาทำให้นักวิทยาศาสตร์การเกษตรส่วนหนึ่งสรุปว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตซึ่งสามารถเพิ่มได้ในระยะสั้น แต่ผลเสียในระยะยาวคือทำให้ดินเสื่อมสภาพตามมาด้วยผลผลิตต่อไร่ที่ลดลง และนอกจากปัญหามาจากทางฝั่งผู้ผลิตแล้ว

ผู้บริโภคเองก็เริ่มกังวลเกี่ยวกับคุณภาพอาหารที่ลดลง อาหารที่ไม่สดใหม่ ผักและผลไม้ที่ไร้รสชาติ และสารตกค้างจากยาฆ่าแมลง และสารเคมีที่เป็นพิษ เช่น สารหนู ปปรอท และทองแดง เป็นต้น มีการถกเถียงกันว่าสาเหตุของปรากฏการณ์เหล่านั้นก็คือการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง และยังคงสงสัยลามไปถึงว่า ระดับที่สูงขึ้นของโพแทสเซียมในเซลล์มะเร็งอาจจะเป็นผลมาจากการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมที่ถูกใช้เพิ่มมากขึ้นในฟาร์ม นอกจากนี้ปัญหาด้านการเกษตรและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคแล้ว การเกษตรแบบอุตสาหกรรมยังได้เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางสังคมและทางเศรษฐกิจในชนบทอย่างมากจากการเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรมาเป็นการใช้เครื่องจักร และทำให้ธุรกิจอาหารกลายเป็นอุตสาหกรรม การอพยพย้ายถิ่น และการนำเข้าสินค้าเกษตร ความไม่สมดุลเกิดขึ้นระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท ความสามารถในการเลี้ยงตัวเองทางด้านอาหารของประเทศไม่ได้เป็นสิ่งที่แน่นอนเสมอไป ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากราคาพืชผลที่ตกต่ำ (จากการนำเข้าสินค้าเกษตร) และจากการเป็นหนี้ (กู้เงินมาซื้อเครื่องจักรทำการเกษตร ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง) ทำให้เกษตรกรรายย่อยหลายรายต้องเลิกทำการเกษตรไป ฉะนั้นแล้วเกษตรกรทางเลือก หรือที่เราเรียกกันว่า ‘เกษตรกรอินทรีย์’ ในปัจจุบัน จึงเป็นเหมือนกับทางออกให้กับวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นโดยในระหว่างทศวรรษ 1920 และ 1930 ผู้บุกเบิกเกษตรกรอินทรีย์ได้เสนอทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือซึ่งได้กลายมาเป็นระบบฟาร์มที่ประสบความสำเร็จในช่วงทศวรรษ 1930 และ 1940 แต่ต้องรอนจนถึงทศวรรษ 1970 กว่าที่ความตระหนักในวิกฤตสิ่งแวดล้อมจะทำให้ความสนใจเรื่องเกษตรกรอินทรีย์เพิ่มขึ้นทั่วโลก (Vogt, 2007: 9-11)

สมาชิกของชุมชนองค์ความรู้ด้านเกษตรกรอินทรีย์ในยุคแรกนั้นก็คือ ผู้ที่บุกเบิกทฤษฎี หรือหลักการการทำเกษตรกรอินทรีย์ ตลอดจนเกษตรกรที่เปลี่ยนวิถีการเพาะปลูกมาใช้แนวทางใหม่ ฉะนั้นแล้วโลกาภิวัตน์มาตรฐานอาหารในเรื่องเกษตรกรอินทรีย์นั้นไม่ได้มีจุดเริ่มต้นมาจากรัฐหรือบรรษัท แต่มันเริ่มจากการขับเคลื่อนกระบวนการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค แรกเริ่มเดิมทีเมื่อชาวนายังเป็นผู้ขายผลผลิตโดยตรงให้กับผู้บริโภค มาตรฐานไม่ใช่เรื่องจำเป็น เนื่องจากทั้งสองฝ่าย

รู้จักกัน และผู้บริโภครู้สึกสามารถสอบถามชาวนาได้โดยตรงเกี่ยวกับกระบวนการเพาะปลูก และขั้นตอนอื่น ๆ ในการผลิตที่เกี่ยวข้อง เรื่องของมาตรฐานเริ่มมีความสำคัญ และเป็นที่สนใจมากขึ้นเมื่อห่วงโซ่อุปทานเริ่มยาวขึ้น ผู้ขายกับผู้ซื้อคือ ‘คนแปลกหน้า’ ขึ้นตอนจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคซับซ้อนมากขึ้น ในช่วงเวลาก่อนทศวรรษ 1980 กลุ่มเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์เป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ที่จำเป็นต้องรวมกลุ่มกันไว้ เนื่องจากพวกเขาเหล่านั้นอยู่ในสถานะ ‘คนส่วนน้อย’ ในชุมชนการเกษตร โดยการรวมกลุ่มกันในลักษณะนี้เกิดขึ้นในหลายประเทศในยุโรป (Schmid, 2007: 152)

แนวทางของเกษตรทางเลือกในยุคเริ่มแรกนั้นสามารถแบ่งออกเป็นสองแนวทางด้วยกัน โดยแนวทางแรกคือ ‘การเกษตรชีวพลวัตภูมิปัญญามนุษย์’ (anthroposophic biodynamic agriculture) ที่ริเริ่มโดย รูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolph Steiner) โดยเขาได้บรรยายเกี่ยวกับกับความรู้ทางการเกษตรแนวใหม่⁴ ให้กับคนประมาณ 60 คนฟัง ในปี ค.ศ. 1924 ในหมู่บ้านโคเบอวิทซ์ (Koberwitz) ซึ่งในขณะนั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของประเทศเยอรมนี ในการบรรยายครั้งนั้น ผู้ฟังส่วนมากก็คือเกษตรกรที่เรียกตัวเองว่าเป็น ‘anthroposophic farmers’ (เกษตรกรรมปัญญามนุษย์) ที่เชื่อในความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติว่าเป็นพื้นฐานของงานด้านเกษตรกรรม โดยเชื่อว่าฟาร์มมีชีวิตและมีความเป็นปัจเจกเช่นเดียวกับมนุษย์ ฉะนั้นฟาร์มจึงประกอบไปด้วย ‘อวัยวะ’ ที่หลากหลายที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้ฟาร์มนั้นสมบูรณ์ เช่น การปลูกพืช ปลูกผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ การทำสวน โดยเน้นความหลากหลายของชนิดพืชและสัตว์ และเมื่อ ‘อวัยวะ’ ต่าง ๆ ทำงานประสานกัน และมีการปรับฟาร์มให้เข้ากับเงื่อนไขของท้องถิ่นนั้น ๆ ฟาร์มชีวพลวัตก็จะสามารถผลิตซ้ำแร่ธาตุและสิ่งอื่น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มเติมสิ่งใดจากภายนอกเข้าไป ฉะนั้นเกษตรชีวพลวัตตามแนวทางของสไตเนอร์จึงเชื่อว่าเฉพาะฟาร์มปิดเท่านั้นที่จะได้ดินและพืชที่มีคุณภาพสูง สัตว์ที่มีคุณภาพดี และคุณภาพของอาหารที่ดี (Vogt, 2007: 19-20)

⁴ การบรรยายหรือ lecture ที่สไตเนอร์ให้กับผู้ฟังในครั้งนั้น เรียกเป็นภาษาเยอรมันว่า *Landwirtschaftliche Kurs* (Agricultural lectures) หรือการบรรยายเกี่ยวกับการเกษตรนั่นเอง

ในช่วงปลายทศวรรษ 1920 มีจำนวนฟาร์มไม่ถึง 100 ฟาร์ม ที่ทำการเกษตรแนวชีวพลวัต แต่ในช่วงทศวรรษ 1930 ตัวเลขที่ถูกประเมินออกมานั้นก็ไม่น่าแน่นอน เพราะมีการประเมินว่ามีจำนวนฟาร์มชีวพลวัตประมาณ 200-2,000 แห่ง ซึ่งเป็นฟิล์มที่กว้างมาก อย่างไรก็ตาม ตราสินค้านี้คือดีมีเตอร์ (Demeter) ถูกสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1928 เพื่อเป็นการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรชีวพลวัต โดยได้มีการแบ่งสินค้าออกเป็น ดีมีเตอร์ 1 (Demeter I) และดีมีเตอร์ 2 (Demeter II) โดย ดีมีเตอร์ 1 คือสินค้าเกษตรชีวพลวัต และ ดีมีเตอร์ 2 คือสินค้าเกษตรในระยะปรับเปลี่ยน นอกจากดีมีเตอร์จะเป็นตราสินค้าแล้ว ยังเป็นชื่อของวารสารแนวชีวพลวัต โดยได้เริ่มตีพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1930 เพื่อรายงานเกี่ยวกับฟาร์มชีวพลวัต ผลจากการทดลอง และนำเสนอข้อถกเถียงเกี่ยวกับเกษตรชีวพลวัตทั้งในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติ (Vogt, 2007: 22)

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง พัฒนาการของเกษตรชีวพลวัตเป็นไปในทิศทางที่มุ่งเน้นการรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตชนบท และในช่วงเวลาเดียวกันนั้น คือ ทศวรรษ 1950 – 1960 เกษตรชีวพลวัตได้มีการผสมผสานความรู้ด้านชีววิทยาเข้าไป ทำให้แนวทางปฏิบัติใกล้เคียงกับเกษตรอินทรีย์ทั่วไปมากขึ้นเพราะมันได้ปลดทอนแนวความคิดแบบ anthroposophic ลง แต่การทำให้เกษตรชีวพลวัตมีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้นนี้ กลับทำให้เกิดขบวนการต่อต้านนำโดย เฮลมุท ฟินสเตอร์ลิน (Hellmut Finsterlin) เนื่องจากเขาและกลุ่มของเขาต้องการเน้นถึงหลักการที่เน้นภูมิปัญญามนุษย์เป็นหลักในการทำเกษตรชีวพลวัต และยังได้ก่อตั้งวารสารเพื่อเผยแพร่ความรู้ในชื่อ *Erde und Kosmos* (Soil and Cosmos - ดินและจักรวาล) ต่อมา ในช่วงทศวรรษ 1980 – 1990 จุดเน้นของเกษตรชีวพลวัต ได้เปลี่ยนแปลงจากการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมาเป็นการปกป้องสิ่งแวดล้อม และการทำฟาร์มแบบยั่งยืน แต่ถึงแม้ว่าเกษตรชีวพลวัตในเชิงปฏิบัติจะมีการปรับเปลี่ยนให้มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น ปฏิบัติได้อย่างแพร่หลายมากขึ้น แต่แนวคิดดั้งเดิมของสไตเนอร์ที่มองว่าฟาร์มเป็นสิ่งมีชีวิต มีความเป็นปัจเจก ก็ยังได้รับการพัฒนาต่อยอด ศึกษาค้นคว้าโดยนักวิชาการอย่างแมนเฟรด เคลท (Manfred Klett) และ วูฟกัง ชูมานน์ (Wolfgang Schaumann) (Vogt, 2007, 23-24)

แนวทางที่สองของการทำเกษตรอินทรีย์ในยุคเริ่มต้นนั้นถูกเรียกว่า ‘เกษตรธรรมชาติอันอยู่บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์’ (science-based natural agriculture) โดยแรกเริ่มเดิมที ‘เกษตรธรรมชาติ’ เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหว ‘Life Reform’ (ปฏิรูปชีวิต) ตามที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในข้างต้น และเกษตรกรที่ยึดมั่นในแนวทางนี้ก็ตั้งชื่อกลุ่มโดยล้อตามขบวนการเคลื่อนไหวใหญ่ว่า ‘Land Reform’ (ปฏิรูปผืนดิน) แม้จะเป็นขบวนการที่เชื่อในหลักการใหญ่ที่เหมือนกันแต่ Life Reform เน้นวิถีชีวิตโดยรวมมากกว่า และประเด็นหนึ่งที่เป็นจุดเน้นที่สำคัญขององค์กรก็คือ การเบียดเบียนสัตว์ให้น้อยที่สุดโดยการกินอาหารมังสวิรัต ซึ่งจุดนี้ทำให้เกิดปัญหา คือ เมื่อปรับแนวคิดดังกล่าวมาเป็นการทำการเกษตร เนื่องจากเกษตรธรรมชาติปฏิเสธการใช้สารเคมีเป็นปุ๋ยธรรมชาติเพื่อบำรุงดิน อีกทั้งยังปฏิเสธการใช้เครื่องจักรในการทำเกษตรเพราะมองว่ามันไม่ไปด้วยกันกับวิถีการใช้ชีวิตแบบธรรมชาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น เกษตรอินทรีย์ในแนวทางนี้จึงจำเป็นต้องตัดหลักการบางประการของเกษตรธรรมชาติออกไป เช่น การเป็นมังสวิรัต การทำการเกษตรโดยไม่ใช้สัตว์ การใช้เชื้อเพลิงปฏิภูลอินทรีย์ในเขตเมืองเพื่อนำมาใช้เป็นปุ๋ย เหล่านี้เป็นต้น และเมื่อตัดหลักการเหล่านี้ออกไป วิธีการเกษตรในแนวทางนี้จึงใกล้เคียงกับเกษตรอินทรีย์กระแสหลัก ทำให้ต่อมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือราวทศวรรษ 1950 และ 1960 การทำเกษตรอินทรีย์ในลักษณะนี้จึงถูกเรียกว่า ‘เกษตรชีวภาพ’ (biological agriculture) (Vogt, 2007: 15-17)

กลุ่มเกษตรกร ขบวนการเคลื่อนไหว และกิจกรรมสำคัญ ๆ ของเกษตรอินทรีย์ในแนวทางนี้ได้เกิดขึ้นในหลายที่ เช่น ในช่วงทศวรรษ 1950 เกษตรอินทรีย์ในนาม ‘agriculture biologique’ สามารถตั้งมั่นได้ในฝรั่งเศส โดยได้รับอิทธิพลจากการทำเกษตรอินทรีย์แบบอิงวิทยาศาสตร์จากอังกฤษและเยอรมัน จนนำไปสู่การตั้งองค์กรชาวนาแห่งฝรั่งเศส (*Nature de Progres*) ในปี ค.ศ. 1964 ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญของการจัดตั้งไอฟเฌในเวลาต่อมา อีกขบวนการหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1950 ถึง 1960 มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Swiss Farmers’ Movement for a Native Rural Culture ซึ่งต้องการแสวงหาเกษตรทางเลือกจากการที่การเกษตรถูกทำให้เป็นอุตสาหกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาวินัยชีวิตแบบชนบทตามหลักของคริสต์ศาสนาให้ได้ในโลกสมัยใหม่ โดยขบวนการนี้นำโดยคู่สามีภรรยา ฮานส์ มุลเลอร์

(Hans Müller) และ มาเรีย มุลเลอร์ (Maria Müller) ซึ่งได้พัฒนาวิธีการเกษตรแบบ ชีวอินทรีย์ (organic-biological agriculture) ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างเทคนิคของกลุ่มเองบวกกับเกษตรธรรมชาติและเกษตรชีวพลวัต (biodynamic agriculture) ตามแนวทางของสไตเนอร์ (Vogt, 2007: 17-18)

มุลเลอร์ได้จัดตั้งกลุ่มสนทนาระหว่างชาวนาท้องถิ่นในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีชาวนาที่มีประสบการณ์สูงเป็นหัวหน้า พวกเขาได้เข้าไปติดตามการสนทนาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในการพูดคุยกลุ่มย่อยนี้เองที่ทำให้ประเด็นเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ถูกหยิบยกขึ้นมาและเริ่มต้นได้รับความสนใจในวงสนทนา อย่างไรก็ตาม ก่อนทศวรรษ 1980 เกษตรอินทรีย์ยังไม่ได้เป็นที่สนใจในหมู่สาธารณชนและผู้บริโภค เนื่องจากเกษตรอินทรีย์เองก็ยังไม่มีความชัดเจน แต่เมื่อประเด็นเรื่องเกษตรอินทรีย์ได้กลายมาเป็นประเด็นทางการเมือง การตั้งมาตรฐานที่จะสร้างกรอบความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ที่ตรงกันจึงเกิดขึ้น และการปลูกตามมาตรฐานยังเป็นเงื่อนไขในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของชาวนาด้วย (Schmid, 2007, 152-153) นอกจากนี้บุคคลที่สำคัญอีกคนหนึ่งในขบวนการนี้ก็คือ นักจุลชีววิทยา ฮานส์ ปีเตอร์ รูช (Hans Peter Rusch) เขาได้พัฒนาทฤษฎีที่ว่า ธรรมชาติคือวงจรของอนุภาคที่มีชีวิต และได้กลายมาเป็นพื้นฐานของทฤษฎีเกษตรกรรมแบบชีวอินทรีย์ (organic-biological agriculture) โดยแนวทางนี้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของดินซึ่งสัมพันธ์กับปริมาณและคุณภาพของอนุภาคที่มีชีวิตในดิน (Vogt, 2007: 18)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษ 1960 แนวคิดแบบเกษตรชีวอินทรีย์ได้แพร่หลายจากสวิตเซอร์แลนด์ไปยังออสเตรเลียและเยอรมนี ในช่วงทศวรรษต่อมา เกษตรชีวอินทรีย์ได้พัฒนาออกจากทฤษฎีของรูช (Rusch) ในเรื่องวงจรของอนุภาคที่มีชีวิต และได้หันไปใช้เกษตรธรรมชาติและเกษตรเชิงชีววิทยาตามหลักวิทยาศาสตร์ ต่อมาทั้งสองแนวทางได้ผสมผสานกันจนกลายมาเป็นการทำเกษตรอินทรีย์แบบในปัจจุบัน ซึ่งในเยอรมนีเรียกว่า ‘เกษตรเชิงนิเวศ’ (ecological agriculture) จากนั้นองค์กรที่เป็นทางการที่เกี่ยวข้องกับการให้การรับรอง และการทำการตลาดสินค้าอินทรีย์ก็ถูกตั้งขึ้นในช่วง 1980s จุดมุ่งหมายของเกษตรอินทรีย์ที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร สังคม และการเมือง ได้เปลี่ยนแปลงจากการรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบชนบทในช่วงทศวรรษ 1950 และ 1960 มาเป็นการปกป้องสิ่งแวดล้อมในช่วง

ทศวรรษ 1980 และ 1990 ซึ่งเป็นที่มาของการเปลี่ยนชื่อเรียกจาก ‘เกษตรชีวภาพ’ มาเป็น ‘เกษตรเชิงนิเวศ’ นั้นเอง (Vogt, 2007: 18-19)

ที่กล่าวไปทั้งหมด เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของชุมชนองค์ความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม อีกแง่มุมหนึ่งที่สำคัญก็คือ การพัฒนาและขยายตัวของตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นทำให้ประเด็นเรื่องการสร้างมาตรฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่บทความชิ้นนี้ให้ความสำคัญ โดยการจัดการองค์ความรู้เกษตรอินทรีย์ในช่วงก่อนการเกิดขึ้นของกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้มีการพัฒนาระบบที่อาจเรียกได้ว่าเป็น ‘ต้นแบบ’ ในการรับรองมาตรฐานปัจจุบัน แต่ในขณะนั้นถูกเรียกว่าเป็น ‘หลักการ’ หรือ ‘บรรทัดฐาน’ มากกว่าที่จะใช้คำว่า ‘มาตรฐาน’ ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นว่า เมื่อปี ค.ศ. 1928 สหกรณ์ดีมีเตอร์ (Demeter) ในเมือง แบด ซาฮอร์ (Bad Saarow) ในประเทศเยอรมนี ได้สร้างบรรทัดฐานของตัวเองขึ้นและระบุลงไปในสัญญาที่ทำกับเกษตรกรที่เป็นสมาชิก หากเกษตรกรคนใดต้องการใช้ตรา ดีมีเตอร์บนผลิตภัณฑ์ของตน ก็ต้องทำตามข้อกำหนด 3 ประการ อันได้แก่

- สินค้าต้องได้มาตรฐานการค้ำพื้นฐานตามกฎหมาย (เช่นเดียวกับสินค้าทั่วไปในท้องตลาด)

- เมล็ดพันธุ์ต้องได้มาจากพื้นที่การเพาะปลูกที่เป็นระบบชีวพลวัต (biodynamic)⁵ และต้องไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมี (ตอนนั้นใช้คำว่า artificial fertilizer) เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี

⁵ ‘เกษตรชีวพลวัต’ (biodynamic agriculture) กับ ‘เกษตรอินทรีย์’ (organic agriculture) มีความคล้ายคลึงกันมากกว่าความแตกต่าง เนื่องจากเกษตรกรรมทั้งสองรูปแบบยึดหลักการร่วมกันหลายอย่าง กล่าวคือ เป็นการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีทั้งในรูปแบบของยาปราบศัตรูพืชต่างๆ และปุ๋ยเคมี และปฏิเสธเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม (Genetically Modified Organisms – GMOs) แต่ความแตกต่างก็คือ เกษตรชีวพลวัตเป็นรูปแบบการเกษตรที่พัฒนาโดยรูดอล์ฟ สไตน์เนอร์ (Rudolph Steiner) โดยมีหลักการสำคัญคือ พื้นที่เพาะปลูกหรือฟาร์มนั้นเป็นหน่วยที่สมบูรณ์ในตัวเอง ไม่จำเป็นต้องนำเข้าปัจจัยเพิ่มเติมจากภายนอก ในขณะที่ เกษตรอินทรีย์ ยังสามารถนำเมล็ดพันธุ์อินทรีย์จากภายนอกเข้ามาเพาะปลูกในฟาร์ม หรือใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากภายนอกฟาร์มได้ วัตถุประสงค์ในการทำเกษตรแบบชีวพลวัตนั้นจำเป็นต้องมาจากภายในฟาร์มเท่านั้น สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม ดู <https://www.bellamysorganic.com.au/blog/what-is-the-difference-between-biodynamic-and-organic-farming/>

- พื้นที่เพาะปลูกต้องไม่ใช้ปุ๋ยเคมีมาเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี และมีการบำรุงดินด้วยมูลสัตว์อย่างน้อยสองครั้งต่อปี

จะเห็นได้ว่าบรรทัดฐานของดีมีเตอร์ข้างต้น มีเงื่อนไขเกี่ยวกับระยะปรับเปลี่ยนที่ชัดเจน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบัน และในปี ค.ศ. 1931 ตราดีมีเตอร์ ได้มีการขึ้นทะเบียนและสามารถทำหน้าที่ตรวจฟาร์มได้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1955 องค์กรดีมีเตอร์บุนด์ (Demeterbund) ซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของดีมีเตอร์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นและส่งผลให้การขออนุญาตให้หลากหลายดีมีเตอร์มีโครงสร้างที่เป็นทางการมากขึ้น การแบ่งความรับผิดชอบในการมาตรฐานมีความชัดเจนมากขึ้นในปี ค.ศ. 1958 ระหว่างเจ้าของตราสินค้าและสถาบันที่ทำหน้าที่พัฒนามาตรฐาน ‘ชีวพลวัต’ (biodynamic) และในปี 1972 ในที่ประชุมของขบวนการเคลื่อนไหวดีมีเตอร์ยุโรป (European Demeter Movements) ได้มีการตกลงกันที่จะพัฒนามาตรฐานสากลขึ้น และนี่เป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการเคลื่อนไหวดีมีเตอร์นานาชาติ (International Demeter Movements) ซึ่งเป็นปีเดียวกับการก่อตั้งสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements -IFOAM) (Schmid, 2007: 153-154)

ในกรณีของสวิตเซอร์แลนด์ การจัดตั้งสหกรณ์เกษตรชีวพลวัตเริ่มต้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1946 ใช้ชื่อว่า อันบาอุนท์แฟแวร์สูงส์เกนอสเซนชาฟท์ หรือ อาเฟาบี (AVG - Anbau- und Verwertungsgenossenschaft)⁶ โดยทางสหกรณ์ได้กำหนดแนวปฏิบัติสั้น ๆ เพื่อใช้ควบคุมมาตรฐานการส่งสินค้า ซึ่งภายหลังแนวปฏิบัติดังกล่าวได้ถูกพัฒนาโดยไบโอฟาร์ม (BIOFARM) สหกรณ์อินทรีย์ชีวภาพอีกแห่งหนึ่งของประเทศ ซึ่งในภายหลังแนวปฏิบัติเหล่านี้ได้กลายมาเป็นพื้นฐานของการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของรัฐบาลสวิตเซอร์แลนด์โดยแนวปฏิบัติดังกล่าวมีหลักการสำคัญคือ การไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงในการเพาะปลูก ตลอดจนดำเนินการอย่างระมัดระวังในการใช้ปุ๋ยธรรมชาติและปุ๋ยมูลฝอย ในกรณีของ

⁶ Anbau- und Verwertungsgenossenschaft แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า Cultivation and Recycling Cooperative หรือสหกรณ์เพื่อการเพาะปลูกและรีไซเคิล

สหราชอาณาจักรมีการจัดตั้งสมาคมดิน (Soil Association) ขึ้นในปี ค.ศ. 1967 และสมาคมได้มีการตีพิมพ์มาตรฐานการผลิตอาหารอินทรีย์ฉบับแรกขึ้น (First Soil Association Standards for Organically Produced Food) ส่วนในฝรั่งเศส เกษตรอินทรีย์ได้รับการพัฒนามายาวนานและมีการจัดบันทึกจัดทำเอกสารอย่างเป็นระบบ ในปี 1972 องค์กรเนจูเฮ โพรเกรส (Nature et Progrès)⁷ หรือรู้จักกันในนามองค์กรชาวนาแห่งฝรั่งเศสได้จัดตั้งสำนักงานเลขานุการ และจัดตั้งคณะทำงานที่พัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเอกชนขึ้นมา ในปี 1974 ชาวนากลุ่มแรกจำนวน 30 คน ที่ผ่านการตรวจรับรองสามารถใช้ตราสัญลักษณ์รับรองบนผลิตภัณฑ์ของตัวเองได้ หลังจากนั้น ในช่วงทศวรรษเดียวกันองค์กรในหลาย ๆ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็น สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ก็เริ่มพัฒนามาตรฐานเอกชนระดับชาติสำหรับเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าของตน (Schmid, 2007: 154)

ในปี ค.ศ. 1976 ฮาร์ทมุต โฟกแมน (Hartmut Vogtmann) ซึ่งเป็นอีกคนหนึ่ง ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บุกเบิกเกษตรอินทรีย์ในเยอรมนี และส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศต่าง ๆ ได้จัดตั้งคณะทำงานในสวิตเซอร์แลนด์เพื่อเริ่มการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของเกษตรอินทรีย์เพื่อใช้เป็นเกณฑ์พื้นฐานในระดับประเทศ ประเด็นนี้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากรัฐบาลสวิสในขณะนั้นต้องการออกกฎหมายที่จะห้ามการใช้คำว่า 'ชีวภาพ' หรือ 'biological' หลังจากการถกเถียงอย่างเข้มข้นระหว่างองค์กรที่มีการกำหนดมาตรฐานของตน สิ่งที่เกี่ยวข้องว่า 'มาตรฐานกลาง' จึงเกิดขึ้น การพยายามแสวงหาจุดร่วมของเกษตรอินทรีย์รูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงเกษตรชีวพลวัต ได้กลายมาเป็นต้นแบบของการพัฒนามาตรฐานพื้นฐานของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ หรือ ไอโอโฟม (IFOAM) ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกัน ฉะนั้นแล้วตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมาหลายประเทศในยุโรปได้มีการพัฒนากฎเกณฑ์มาตรฐาน

⁷ Nature et Progrès แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า Nature and Progress หรือธรรมชาติและความก้าวหน้า นั่นเอง โดยองค์กรชาวนาแห่งฝรั่งเศสนี้จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1964 โดยใช้ชื่อว่า 'Agronomists, doctors, farmers and consumers' โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อินทรีย์ สนับสนุนการเผยแพร่ประโยชน์ที่ได้จากอาหารอินทรีย์ ตลอดจนเตือนถึงอันตรายความเสี่ยงของการทำการเกษตรแบบใหม่และการใช้ยาปราบศัตรูพืช

เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของตัวเองแล้ว และมีการใช้ตราสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการรับรอง เช่น ฝรั่งเศสและเดนมาร์ก ในหลายกรณีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับได้ถูกจัดทำขึ้น และบังคับใช้มาเป็นเวลานานก่อนที่จะมีการตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป ตราสัญลักษณ์เก่าแก่เหล่านั้นรู้จักเป็นที่แพร่หลายและเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้บริโภค และถือว่าเป็นเหตุผลประการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์อินทรีย์เป็นที่แพร่หลาย ในประเทศเหล่านั้น (Schmid, 2007: 154-155)

ในหัวข้อนี้แสดงให้เห็นถึงการก่อตัวขององค์ความรู้เรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่เริ่มต้นขึ้นจากชุมชนองค์ความรู้ที่ประกอบไปด้วยนักวิชาการและเกษตรกร ในหลายประเทศในยุโรป โดยจะเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มกันในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มผู้ผลิต มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้จนถึงขั้นพัฒนามาตรฐานของตัวเองขึ้นมา ตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางมาตรฐานระดับชาติที่จำเป็นต้องเจรจาต่อรอง และตกลงกันเพื่อให้ได้หลักการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเมื่อการบริโภคเกษตรอินทรีย์เริ่มมีมากขึ้นและนำไปในลักษณะข้ามพรมแดน ความพยายามในการสร้างโลกาภิบาลในเรื่องมาตรฐานจึงเกิดขึ้น ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อต่อไป

2. การก่อตัวของโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

การยกระดับชุมชนองค์ความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์เข้าสู่ระดับระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเกิดขึ้นเมื่อมีการประชุมในวันที่ 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 1972 ที่เมืองแวร์ซายส์ ประเทศฝรั่งเศส เพื่อก่อตั้งสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ หรือ 'ไอโอม' (The International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM)⁸ การประชุมดังกล่าวถือว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ยกระดับ

⁸ เดอนี บูซัว (Denis Bourgeois) คือคนที่เชริอูแต่งตั้งให้ดูแลการจัดประชุมในครั้งนี้ ซึ่งเขาได้ให้ข้อมูลว่า ได้ส่งบัตรเชิญเพื่อเข้าร่วมประชุมออกไปมากกว่า 50 ฉบับ มีการตอบรับคำเชิญกลับมาประมาณร้อยละ 10 สำหรับชื่อ International Federation of Organic Agriculture Movements หรือ IFOAM นี้ เป็นชื่อที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อเป็นชื่อโครงการที่จะระบุลงไปในบัตรเชิญเหล่านั้น โดยไม่ได้เป็นการตั้งขึ้นในการประชุมแต่อย่างใด บูซัวตั้งข้อสังเกตว่าชื่อย่อขององค์กร IFOAM มีข้อดีก็คือมันสามารถออกเสียงได้ (โดยไม่ต้องอ่านเรียงตัวอักษรไปทีละตัว) แต่ข้อเสียก็คือมันทำให้นึกถึงผลิตภัณฑ์จำพวกผงซักฟอก

การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ไปสู่ระดับนานาชาติอย่างเป็นทางการ ผู้ที่ผลักดันให้เกิดการประชุมดังกล่าวก็คือ โรล็อง เชรียู (Roland Chevriot) ประธานองค์กรชาวนาแห่งฝรั่งเศส โดยความคิดในการประชุมนานาชาตินี้เกิดขึ้นเมื่อเขาได้เดินทางไปสหรัฐอเมริกาในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1972 แต่ได้พบกับบ็อบ โรเดล เจ้าของสำนักพิมพ์โรเดล (Rodale Press) ซึ่งเป็นทายาทรุ่นที่สองต่อจากเจอร์ม โรเดล (Jerome Rodale) บิดาของเขาที่เป็นผู้ก่อตั้งวารสารเกษตรอินทรีย์ฉบับแรกของโลกที่มีชื่อว่า *Organic Farming and Gardening* เมื่อเขาเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1971 บ็อบ โรเดล ซึ่งเป็นลูกชายก็ได้เข้ามารับช่วงต่อ ซึ่งการพบและพูดคุยกันของเชรียูและโรเดล ในครั้งนั้นเป็นตัวผลักดันให้เชรียูตัดสินใจที่จะจัดการประชุมนี้ขึ้น โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบไปด้วย 5 องค์กรจาก 5 ประเทศ ได้แก่ องค์กรชาวนาแห่งฝรั่งเศส (Nature et Progrès) สมาคมดิน (Soil Association) จากสหราชอาณาจักร สมาคมดินแห่งแอฟริกาใต้ (Soil Association of South Africa) และสมาคมชีวพลวัตแห่งสวีเดน (Swedish Biodynamic Association (Paull, 2010: 94 - 95)

การจัดตั้งสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติเกิดขึ้นในบริบทที่เกษตรอินทรีย์เริ่มเข้าสู่ระบบการค้าระหว่างประเทศก็คือประมาณทศวรรษ 1970 ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจและให้คำนิยามกับเกษตรอินทรีย์ที่เป็นสากล และต้องพัฒนาระบบการรับรอง ซึ่งรวมไปถึงกระบวนการตรวจสอบรับรอง และการแต่งตั้งผู้ที่มีอำนาจตรวจสอบรับรอง (accreditation) โดยกระบวนการพัฒนาระบบการรับรองอินทรีย์นั้น เริ่มจากปรัชญาและมโนทัศน์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ และจากปรัชญาและมโนทัศน์ตรงนี้ก็พัฒนาขึ้นมาเป็นวิธีปฏิบัติในการทำเกษตรอินทรีย์ในไร่นาทั่วโลก สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นก็คือเริ่มมีการกำหนด ‘มาตรฐาน’ (standard) หรือ ‘แนวทางปฏิบัติ’ (guidelines) ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ฉะนั้นแล้ว จุดเริ่มต้นก็ต้องมีนิยามคำว่า ‘เกษตรอินทรีย์ที่เป็นสากล’ เพื่อความเข้าใจตรงกันของทุกฝ่ายก่อนที่จะขับเคลื่อนไปสู่กระบวนการอื่น ๆ ดังนั้นในการประชุมเมื่อปี ค.ศ. 1976 ณ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของสหพันธ์ฯ ที่จัดขึ้นที่เมืองซีเนน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (Seengen, Switzerland) ได้มีการตกลงกันว่าทางไอโพน

ควรจะสร้างความหมายกลางของ 'เกษตรอินทรีย์' หรือ 'organic farming' และจากมติดังกล่าว ทำให้อีกสองปีต่อมา ได้มีการรายงานถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการให้คำนิยามที่ชัดเจนมากขึ้นของโมทัศน์อย่าง 'เกษตรชีวภาพ' (biological agriculture) เกษตรอินทรีย์ (organic agriculture) เกษตรเชิงนิเวศ (ecological agriculture) และเกษตรธรรมชาติ (natural agriculture) ในรายงานการประชุมสมัชชาใหญ่ (Schmid, 2007: 154-155)

เมื่อมีการกำหนดคำนิยามต่าง ๆ ที่จำเป็นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ลำดับต่อไปจึงมีการจัดทำมาตรฐานร่วมในการผลิตและขายภายใต้สินค้าที่มาจากเกษตรกรรมหลากหลายประเภท เป็นที่น่าสนใจว่าประเด็นเรื่องความแตกต่างของแต่ละภูมิภาคได้ถูกผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจ โดยระบุว่าเอกสารที่ออกมาควรจะให้คำนิยามลักษณะของเกษตรอินทรีย์จากมุมมองเชิงวิวัฒนาการ และต้องคำนึงถึงสภาพทางนิเวศวิทยาที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ด้วย และเพื่อให้ภารกิจดังกล่าวสำเร็จ ได้มีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายเทคนิคซึ่งมี คลูด อูแบร์ (Claude Aubert) จากฝรั่งเศส และ ออตโต ชมิท (Otto Schmid) จากสวิตเซอร์แลนด์ ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการ ในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1979 ร่างแรกของ 'กฎเกณฑ์พื้นฐานของมาตรฐานการเกษตรชีวภาพภายใต้การพิจารณาของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ' (The Basic Rules of Biological Agriculture Standards under Consideration by IFOAM) ได้ถูกส่งออกไปให้สมาชิกอ่านและแสดงความคิดเห็น หลังจากรวบรวมข้อมูลและปรับร่างฯ ดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในปี ค.ศ. 1980 ข้อเสนอมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลฉบับแรก (Recommendations for International Standards of Biological Agriculture) ก็ได้รับการยอมรับในการประชุมสมัชชาใหญ่ของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม และอีกสองปีต่อมาข้อเสนอดังกล่าวก็ได้กลายมาเป็น 'มาตรฐานเกษตรชีวภาพสำหรับการค้าระหว่างประเทศและมาตรฐานแห่งชาติ' (Standards of Biological Agriculture for International Trade and National Standards) โดยมีอายุบังคับใช้เป็นเวลาสองปี (Schmid, 2007: 155) นับจากจุดนั้นเป็นต้นมา

มาตรฐานได้กลายเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงขยายผล และทำให้หัน
 ต่อยุคสมัยโดยสมาชิกของสหพันธ์ฯ และกล่าวได้ว่ามาตรฐานพื้นฐานของไอโพนี
 มีอิทธิพลต่อองค์การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ทั่วโลก จะเห็นได้จากมาตรฐาน
 ที่องค์การเหล่านี้พัฒนาขึ้นมาก็มาจากหลักการที่สหพันธ์ฯ วางไว้ และถือว่าเอกสาร
 มาตรฐานพื้นฐานของไอโพนีนั้นเป็นเอกสารสำคัญที่มีการแปลมากกว่า 20 ภาษาทั่วโลก
 ทั้งจีน รัสเซีย ญี่ปุ่น และชาวียลี (Geier, 2007: 182)

แม้ว่าบทบาทของไอโพนีในฐานะเป็นผู้สนับสนุนเกษตรอินทรีย์ในระดับโลก
 จะดำเนินมายาวนานแล้ว แต่บทบาทในฐานะกลุ่มกดดันเคลื่อนไหวในระดับระหว่าง
 ประเทศเพิ่งเกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 1980 โดยจุดเริ่มต้นที่ทำให้สหพันธ์ฯ เริ่ม
 บทบาททรงนี้มาจาก การออกร่างกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอินทรีย์ฉบับแรกของสหภาพยุโรป
 ที่นิยามคำว่า ‘อินทรีย์’ (organic) ว่า ‘ปลอดสารเคมีตกค้าง’ ตรงนี้ไม่ใช่เป็นการแสดง
 ถึงความไม่เข้าใจเท่า่นั้น แต่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์
 ในอนาคต คณะทำงานของไอโพนีจึงเริ่มดำเนินการทันทีโดยพยายามเข้าไปมีส่วน
 ในการร่างกฎเกณฑ์ดังกล่าว และทำให้กฎเกณฑ์ของสหภาพยุโรป มีการนิยามคำว่า
 ‘อินทรีย์’ เสียใหม่ โดยไม่ใช่พิจารณาแต่ลักษณะของผลผลิตที่ออกมาเท่านั้น แต่ต้อง
 ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตเป็นสำคัญ (Geier, 2007: 183-184) อาจกล่าวได้ว่า
 ขั้นตอนในการสร้างความหมายของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสร้างมาตรฐาน
 ที่พึงปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์คือบทบาทของไอโพนีในการพัฒนาบรรทัดฐาน
 และการพยายามกดดันและเคลื่อนไหวให้สหภาพยุโรปเปลี่ยนแปลงคำนิยามเกี่ยวกับ
 ‘อินทรีย์’ ซึ่งย่อมมีผลต่อนโยบายอื่น ๆ ที่ออกมา ในภายหลังนั้นสะท้อนให้เห็นถึง
 ความพยายามของไอโพนีในการเหนี่ยวนำนโยบายตามบรรทัดฐานที่ตนเป็นผู้กำหนดขึ้น
 มาจากกระบวนการจัดการความรู้ นี่คือการบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
 ที่มีตัวแสดงหลักคือ สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติที่ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญ
 ในด้านต่าง ๆ ในรูปแบบชุมชนองค์ความรู้ (epistemic community) นั้นเอง

อีกขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการโลกาภิบาลคือ การทำให้
 ความคิดดังกล่าวมีความเป็นสถาบัน ซึ่งในขั้นตอนนี้กระทำผ่านความร่วมมือกับ

องค์การโลบาล กล่าวคือ สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติได้เข้าร่วมประชุม Earth Summit หรือชื่ออย่างเป็นทางการคือ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development) ณ กรุง ริโอ เด จาเนโร ในปี ค.ศ. 1992 โดยจุดประสงค์ในการเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ไอโอมต้องการทำให้องค์การโลบาลที่เกี่ยวข้องอย่างเช่น องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO) ตระหนักถึงความสำคัญของเกษตรอินทรีย์ที่มีคนในหลายประเทศได้ทำการเกษตรในวิถีดังกล่าว เพราะตระหนักถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และต้องการให้เอฟโอไอเห็นประโยชน์จากความร่วมมือกับสหพันธ์ฯ ในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ (Geier, 2007: 184)

ผลจากการประชุมในครั้งนั้น ไอโอมได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์และผู้ประสานงาน (observer and liaison status) ในสหประชาชาติ และองค์การในสังกัดสหประชาชาติอื่น ๆ อย่าง องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization - ILO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UN Environmental Program - UNEP) แต่การพยายามของไอโอมที่จะเข้าไปร่วมมือกับองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาตินั้น ต้องใช้เวลา เพราะกว่าที่ไอโอมจะได้สถานะผู้สังเกตการณ์ที่เป็นองค์กรนอกภาครัฐ (NGO observer status) จากเอฟโอไอต้องใช้เวลาประมาณ 4 ปี และใช้เวลานานกว่านั้นถึงจะสามารถผลักดันให้เกษตรอินทรีย์กลายมาเป็นประเด็นที่เอฟโอไอให้ความสนใจอย่างเป็นทางการ ผลจากการพยายามผลักดันประเด็นเกษตรอินทรีย์ให้กลายมาเป็นสถาบันก็คือ ในปัจจุบันเกษตรอินทรีย์ได้กลายมาเป็นหนึ่งในห้าประเด็นที่เอฟโอไอให้ความสำคัญในระดับสูง ภายใต้หัวข้อ 'ทำให้การเกษตร ป่าไม้ และประมง มีผลผลิตมากขึ้นและมีความยั่งยืน' (Make agriculture, forestry and fisheries more productive and sustainable) (FAO, 2013: online)

ไอโอฟมยังคงทำงานร่วมมือกับเอฟเอโออย่างต่อเนื่องตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ในรูปของคณะทำงานเกษตรอินทรีย์และจัดงานประชุมร่วมกัน เช่น การประชุมนานาชาติว่าด้วยเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ครั้งที่หนึ่ง (The First International Organic Seed Conference) ซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมความร่วมมือระหว่างสององค์กรที่สำคัญ ความร่วมมือลักษณะเดียวกันนั้นยังได้เกิดขึ้นระหว่างไอโอฟมและ UNEP ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การจัดการประชุมร่วมระหว่างสององค์กรอย่างการประชุมครั้งที่สามของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติว่าด้วยเกษตรอินทรีย์และความหลากหลายทางชีวภาพ (The Third IFOAM Conference on Organic Agriculture and Biodiversity) ซึ่งจัดขึ้นที่สำนักงานใหญ่ของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ที่กรุงไนโรบี (Geier, 2007: 184)

นอกจากองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศที่สมาชิกเป็นรัฐแล้ว สหพันธ์ฯ ยังได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือกับองค์กรนอกภาครัฐ หรือ NGOs ที่สนใจประเด็นที่คล้ายกันหรือเกี่ยวข้องกัน เช่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมอย่างกรีนพีซ (Greenpeace) เป็นต้น และการประชุมทางการค้าของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติครั้งที่ 5 (The Fifth IFOAM Trade Conference) ในปี ค.ศ. 1999 ที่ประเทศอิตาลีแสดงให้เห็นถึงการที่ไอโอฟมพยายามขับเคลื่อนเข้าหาขบวนการเคลื่อนไหวด้านวัฒนธรรมการกินอย่างกลุ่มสโลว์ฟู้ด (Slow Food) ซึ่งเป็นตัวอย่างการเชื่อมโยงระหว่างการผลิตอาหารและการบริโภคอาหารที่ควรจะเคลื่อนไหวผลักดันไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ทางไอโอฟมยังมีความร่วมมือกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่าง 'ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการค้าที่เป็นธรรม' (Fair Trade Movement) อีกด้วย (Geier, 2007: 184)

หลังจากที่ได้อธิบายถึงการก่อตัวขึ้นของโลกาภิบาลมาตรฐานอินทรีย์ที่เริ่มต้นขึ้นจากภาคเอกชน ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดการความรู้จนไปถึงการเข้ามามีความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐเพื่อทำให้องค์ความรู้และบรรทัดฐานเรื่องเกษตรอินทรีย์ที่พยายามส่งเสริมและผลักดันมีความเป็นสถาบันมากยิ่งขึ้น ในส่วนต่อไปจะเป็นการอธิบายถึงการทำงานของโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

3. การทำงานของโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จากที่ได้กล่าวถึงบทบาทของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติในฐานะผู้ขับเคลื่อนสำคัญของกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นานาชาติในหัวข้อก่อนหน้านี้ ในหัวข้อสุดท้ายนี้ ผู้เขียนต้องการอธิบายให้เห็นถึงการทำงานของโลกาภิบาลเรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ดำเนินไปในปัจจุบัน แต่ก่อนที่จะอธิบายถึงเนื้อหาส่วนดังกล่าว จะชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการโลกาภิบาลที่ได้อธิบายไปในตอนต้นว่า ขั้นตอนการเกิดขึ้นของโลกาภิบาลประกอบไปด้วยการจัดการความรู้ (managing knowledge) การพัฒนาบรรทัดฐาน (developing norms) การสร้างและเผยแพร่ข้อแนะนำ (formulating and promulgating recommendations) และการทำให้องค์ความรู้และความคิดดังกล่าวมีความเป็นสถาบัน (institutionalizing ideas) แต่กระบวนการทั้งสี่ขั้นตอนนี้ยังคงดำเนินไปเรื่อย ๆ แม้โลกาภิบาลในประเด็นนั้น ๆ ได้เกิดขึ้นแล้ว อย่างกรณีของโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กระบวนการจัดการความรู้ในเรื่องนี้ก็ยังคงดำเนินไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ทันยุคสมัย เทคโนโลยีใหม่ ๆ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ หลังจากที่ไอโพนก่อตั้งได้ไม่นาน การประชุมสมัชชาใหญ่ที่จัดขึ้นปีละสองครั้งของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติก็ได้ถูกผนวกไปกับการประชุมเชิงวิทยาศาสตร์นานาชาติโดยเริ่มต้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1977 ที่เมืองซีสาค (Sissach) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยการประชุมครั้งแรกนี้ใช้หัวข้อว่า ‘มุ่งสู่เกษตรกรรมที่ยั่งยืน (Towards a Sustainable Agriculture)’ ซึ่งเป็นการถกเถียง แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับวิธีการเพาะปลูกและการจัดการฟาร์มโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การประชุมในลักษณะนี้จัดขึ้นทุก ๆ 2 ปี โดยทำหน้าที่เหมือนเป็นเวทีศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ (focal point) ขององค์กรและกลุ่มเคลื่อนไหวด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับนานาชาติที่สำคัญ (Geier, 2007: 180) และจากกระบวนการจัดการองค์ความรู้ที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องนี้ ย่อมส่งผลต่อการปรับข้อแนะนำเชิงนโยบายและความคิดที่ได้จากความรู้ใหม่ ๆ สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจนคือ การปรับรายละเอียดของตัวมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหพันธ์ฯ อยู่เป็นระยะ

แม้โลกาภิวัตน์ด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะเกิดขึ้นแล้วและกำลังดำเนินต่อไป กลไกสำคัญที่กระบวนการโลกาภิวัตน์ต่อให้จะมีความสมบูรณ์เพียงใด ก็จำเป็นต้องมี นั่นก็คือกระบวนการตรวจสอบและลงโทษผู้ที่เบี่ยงเบนออกจากบรรทัดฐาน จากการที่ไอโอฟได้สร้างมาตรฐานสากลเรื่องเกษตรอินทรีย์ขึ้นมา ทำให้เกิดกระบวนการสร้างมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในที่อื่น ๆ อีกหลายที่ตามมา โดยใช้มาตรฐานพื้นฐานของไอโอฟเป็นเกณฑ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์ที่เลือกซื้ออยู่นั้นเป็นอินทรีย์จริง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ เมื่อระบบการรับรองมาตรฐานมีหลากหลายทำให้เกิดความแตกต่าง เกิดช่องว่าง และแม้แต่มาตรฐานที่มีความคล้ายคลึงกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน และถูกบริหารจัดการด้วยหน่วยงานที่มีความเป็นมืออาชีพ แต่ใครจะทำหน้าที่ให้การรับรองว่าโปรแกรมการรับรองมาตรฐานที่ตั้งขึ้นมากมายเหล่านั้นมีคุณภาพและได้มาตรฐานจริง ๆ จุดนี้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาโครงการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM Accreditation Program) โดยเริ่มจากการนำเรื่องนี้เข้าที่ประชุมสมัชชาใหญ่ในปี ค.ศ. 1986 ที่ซานตาครูซ (Santa Cruz) ประเทศสหรัฐอเมริกา จากนั้นโครงการดังกล่าวได้ถูกพัฒนาขึ้นและมีผลในทางปฏิบัติในปี ค.ศ. 1992 โดยในเวลาต่อมา หน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1997 เพื่อรับผิดชอบงานรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์โดยตรงมีชื่อว่า ‘หน่วยบริการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์นานาชาติ’ (International Organic Accreditation Service - IOAS) ณ ปัจจุบันไอโอเอเอส ได้รับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ 137 ระบบ ให้กับหน่วยตรวจรับรอง 50 แห่ง (IOAS, 2007)

การจัดตั้งหน่วยบริการรับรองระบบงานฯ ทำให้กระบวนการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประกอบไปด้วย เจ้าของระบบ หน่วยตรวจรับรองระบบ (accreditation body - AB) หน่วยตรวจรับรองมาตรฐานอินทรีย์ (certification body - CB) และในบางกรณีมีการเพิ่มหน่วยตรวจมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (inspection body - IB) ขึ้นมาในกรณีที่หน่วยตรวจรับรองหนึ่งต้องการจะมีการตรวจรับรองในหลายพื้นที่จึงมีการกระจายหน่วยตรวจออกไปแล้วค่อยส่งผล

การตรวจไปยังหน่วยตรวจรับรองมาตรฐาน (CB) เพื่อออกไปรับรองมาตรฐานต่อไป ซึ่งระบบการรับรองแบบนี้คือแนวทางปฏิบัติของระบบงานเกษตรอินทรีย์ทั่วโลก และเกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขั้นต่ำของไอโอฟม (IFOAMs Basic Standards - IBS) และเกณฑ์การรับรองระบบขององค์กรก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางระดับสากลที่ถูกใช้เมื่อมีการร่างมาตรฐานของประเทศหรือสร้างระบบการตรวจสอบ นอกจากนี้ยังถูกใช้เป็นหลักในการอ้างอิงในการจัดทำมาตรฐานหรือกฎหมายทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยตัวมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขั้นต่ำ (IBS) นั้น มีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางปฏิบัติของโคเด็กซ์อะลิเมนทาเรียสำหรับการผลิต การติดฉลาก การทำการตลาดของอาหารที่ผลิตโดยวิธีการแบบอินทรีย์ (Codex Alimentarius Guidelines for the Production, Labeling, and Marketing of Organically Produced Foods.) โดยโคเด็กซ์อะลิเมนทาเรียสคือองค์กรในการกำกับดูแลขององค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) (Schmid, 2007: 157)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็คือ ความหลากหลายของโปรแกรมการตรวจรับรองที่มีอยู่ทั่วโลกทั้งโปรแกรมของรัฐและเอกชน ทำให้เกิดความสับสนกับผู้บริโภค และในหลายครั้งเป็นอุปสรรคต่อการค้า ไอโอฟมเองก็ได้พยายามแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ โดยในปี ค.ศ. 2011 สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติร่วมกับ 'โครงการเข้าถึงตลาดอินทรีย์ระดับโลก' (Global Organic Market Access Project - GOMA Project) ซึ่งเป็นคณะทำงานร่วมระหว่าง FAO IFOAM และ UNCTAD ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าผลิตภัณฑ์อินทรีย์ให้มีความราบรื่นและสะดวกมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่แตกต่างกัน โดยไอโอฟมและโกมาได้ร่วมกันออก "เกณฑ์ข้อกำหนดกลางและวัตถุประสงค์ของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์" (Common Objectives and Requirements of Organic Standards - COROS) หรือ "โคโรส" เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือหลักเกณฑ์ในการประเมิน 'ความเท่าเทียม' (equivalence) ของ

มาตรฐานอินทรีย์ โดยโคโรสเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นว่าจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. 2011 ในการประชุมของไอโอฟมในเดือนเมษายน ค.ศ. 2011 คณะกรรมการกลาง (IFOAM World Board) ได้อนุมัติร่างโคโรสที่ปรับแก้ไข และใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาว่าจะยอมรับมาตรฐานใดเข้ามาอยู่ใน 'ครอบครัวมาตรฐานของ IFOAM' (IFOAM Family of Standards) ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2011 โดยโคโรสได้รับการอนุมัติจากสมาชิกด้วยคะแนนเสียงร้อยละ 93.8 (IFOAM, 2011)

นอกจากการพัฒนาเกณฑ์กลางที่ใช้เทียบเคียงโปรแกรมการตรวจสอบรับรองที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายทั่วโลกแล้ว ไอโอฟมยังได้พยายามผลักดันรูปแบบการตรวจสอบรับรองอีกแบบหนึ่งซึ่งเหมาะกับเกษตรกรรายย่อยที่มีผลผลิตไม่มากนัก และเน้นการบริโภคซื้อขายภายในท้องถิ่น ระบบดังกล่าวก็คือ 'การรับรองแบบมีส่วนร่วม' (participatory guarantee system) ในความเป็นจริงแล้วระบบนี้ไม่ใช่ระบบใหม่ ที่คิดค้นขึ้นโดยไอโอฟมแต่อย่างใด การตรวจสอบรับรองโดยกลุ่มเกษตรกรเอง โดยไม่ได้ใช้ระบบ 'บุคคลที่สาม' (third party) ได้เกิดขึ้นมานานแล้วในกลุ่มเกษตรกรหลายพื้นที่ แต่ไอโอฟมเป็นองค์กรที่พยายามทำให้ระบบดังกล่าวได้รับการยอมรับ โดยเริ่มจากกำหนดคำนิยามในปี ค.ศ. 2008 (FiBL & IFOAM, 2013: 160) และพยายามผลักดันให้กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ไม่มีความจำเป็นจะต้องขอการรับรองจากหน่วยตรวจรับรองสามารถเลือกใช้ระบบนี้ได้ โดยจนถึงปี ค.ศ. 2016 มีความริเริ่มใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมกว่า 250 ระบบ ใน 73 ประเทศทั่วโลก (FiBL & IFOAM, 2017: 157)

กระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่กล่าวไปทั้งหมดในบทความนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันระหว่างตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ และตัวแสดงที่เป็นรัฐทั้งรัฐบาลของประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศที่สมาชิกเป็นรัฐ ในการสร้างสถาบันระหว่างประเทศในการกำกับดูแลกิจกรรมที่เกิดขึ้นข้ามพรมแดน โดยใช้ประเด็นเรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เป็นกรณีศึกษา จะเห็นได้ว่าองค์กรภาคเอกชนอย่างไอโอฟมมีบทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการโลกาภิบาลเริ่มจากการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนขององค์ความรู้ตั้งแต่ก่อนการเกิดขึ้นของโลกาภิบาล

ตลอดจนการพัฒนาบรรทัดฐาน การสร้างและเผยแพร่ข้อเสนอแนะ ไปจนถึงกระบวนการทำให้องค์ความรู้และความคิดมีความเป็นสถาบัน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ข้อเสนอแนะประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ ภาครัฐควรที่จะเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญ (expertise) ที่สั่งสมมายาวนานของภาคเอกชนให้เป็นประโยชน์สูงสุดทั้งในกระบวนการโลกาภิบาล และการอภิบาลในระดับรัฐในประเด็นต่าง ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- Bellamy's Organic. (2016). **What is the Difference Between Biodynamic and Organic Farming?**. Retrieved from <https://www.bellamysorganic.com.au/blog/what-is-the-difference-between-biodynamic-and-organic-farming/>
- FAO. (2013). **Our Priorities : The FAO Strategic Objectives**. Retrieved from <http://www.fao.org/docrep/018/mi317e/mi317e.pdf>.
- FiBL. (2017). **Media Kit : The World of Organic Agriculture 2017**. Retrieved from <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/en/news/2017/mr-world-organic-agriculture-2017-english.pdf>.
- FiBL and IFOAM. (2013). **The World of Organic Agriculture 2013**. Retrieved from <http://orgprints.org/26322/1/1606-organic-world-2013.pdf>.
- FiBL and IFOAM. (2017). **The World of Organic Agriculture 2017**. Retrieved from <https://shop.fibl.org/CHen/mwdownloads/download/link/id/785/?ref=1>.
- Geier, B. (2007). IFOAM and the History of the International Organic Movement. In W. Lockeretz (Ed.), **Organic Farming: An International History** (pp. 175-186). Trowbridge : Cromwell.

- Haas, P. M. (1992). Introduction: Epistemic Communities and International Policy Coordination. **International Organization**, 46, 1-35.
- Hewson, M. and Sinclair, T. J. (1999). The Emergence of Global Governance Theory. In M. Hewson and T. Sinclair (Eds.), **Approaches to Global Governance Theory** (pp. 3-22). Albany : State University of New York Press.
- IFOAM. (2011). **COROS**. Retrieved from <https://www.ifoam.bio/en/coros>.
- IOAS. (2007). **20 Years of Historical Success**. Retrieved from <https://ioas.org/about-ioas/20-years-of-historical-success/>.
- Paull, J. (2010). From France to the World: The International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM). **Journal of Social Research and Policy**, 2, 93-102.
- Rosenau, J. M. (1995). Governance in the Twenty Century. **Global Governance** 1, 13-43.
- Ruggie, J. G. (1982). International Regimes, Transactions, and Change: Embedded Liberalism in the Postwar Economic Order. **International Organization**, 36, 379-415.
- Schmid, O. (2007). Development of Standards for Organic Farming. In W. Lockeretz (Ed.). **Organic Farming : An International History** (pp. 152-174). Trowbridge : Cromwell.
- United Nations. (1945). **Charter of the United Nations**. Retrieved from <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>.
- United Nations General Assembly. (2004). **We the Peoples: Civil Society, The United Nations and Global Governance**. Retrieved from <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un-dpadm/unpan041831.pdf>.

- Vogt, G. (2007). The Origins of Organic Farming. In W. Lockeretz (Ed.), **Organic Farming: An International History** (pp. 9-29). Trowbridge : Cromwell.
- Weiss, T. G. & Thakur, R. (2014). The United Nations Meets the Twenty-first Century: Confronting The Challenges of Global Governance. In M. B. Steger, P. Battersby & J. M. Siracusa (Eds), **The SAGE Handbook of Globalization** (pp. 489-504). London : SAGE.
- Willer, H. and Lernoud, J. (2017). **The World of Organic Agriculture: Statistics and Emerging Trends 2017**. Frick and Bonn : FiBL & IFOAM – Organics International.